

การสนับสนุนจากองค์กรและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อ การดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

Organizational Support and Key Success Factors Affecting the Dengue Hemorrhagic Fever Prevention and Control Performance of the Village Health Volunteers Lomsak District Phetchabun Province

ตติยภรณ์ มงคลวัฒน์ ส.ม. (การบริหารสาธารณสุข)*

ประจักษ์ บัวผัน ศศ.ด. (พัฒนาการศาสตร์)**

ศุมาลิน ดีจันทร์ ส.ม. (การบริหารสาธารณสุข)***

*นักศึกษาลัทธิสุตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

**คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

***คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

Tatiyaporn Mongkhonwat M.P.H. (Public Health Administration)*

Prachak Bouphan Ph.D. (Development science)**

Sumalin Deechan M.P.H. (Public Health Administration)***

* Master of Public Health program students Department of Public Health Administration, Faculty of Public Health, Khon Kaen University

**The Faculty of Public Health, Khon Kaen University

***The Faculty of Science and Technology,

Phetchabun Rajabhat University

Received : February 21, 2022

Revised : May 9, 2022

Accept : May 19, 2022

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสนับสนุนจากองค์กรและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ประชากรที่ศึกษา คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 3,202 คน สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 126 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 12 คน เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ทุกข้อมีความสอดคล้องมากกว่า 0.50 และค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเท่ากับ 0.95 เก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ระหว่างวันที่ 21 - 28 กุมภาพันธ์ 2565 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนาและสถิติอนุมาน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05 จากการศึกษาพบว่า ระดับการสนับสนุนจากองค์กร ระดับปัจจัยแห่งความสำเร็จ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และระดับการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สมการทำนายในรูปแบบคะแนนดิบ $Y = 1.568 + (0.282) (\text{ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีการสนับสนุนการดำเนินงาน})$ สมการทำนายในรูปแบบมาตรฐาน $Z = 0.448 (\text{ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีการสนับสนุนการ$

ดำเนินงาน) มีผลและสามารถพยากรณ์การดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ร้อยละ 20.1 ($R^2 = 0.201, p\text{-value} < 0.001$)

คำสำคัญ: การสนับสนุนจากองค์กร ปัจจัยแห่งความสำเร็จ การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

Abstract

This cross-sectional descriptive research aimed to study organizational support and key success factors affecting the Dengue hemorrhagic fever prevention and control performance of the village health volunteers Lomsak district Phetchabun province, Thailand. 126 samples were randomly selected as samples by stratified random sampling techniques from 3,202 populations and 12 key informants were In - Depth Interview. Collecting data from the questionnaire was checked by 3 experts and all items of IOC more than 0.50 including the reliability from the total of questionnaire was 0.95. Quantitative and qualitative data was collected between 21st to 28th February 2022. Data analysis was performed by descriptive and inferential statistics as significant level at 0.05. The results showed that the overall of organizational support, key success factors were at high level and the Dengue hemorrhagic fever prevention and control performance of the village health volunteers was at moderate level. The Predictive Equation in Unstandardized score: $Y = 1.568 + (0.282)$ (the key success factor of relevant departments have supported the operation). The Predictive Equation in Standardized score: $Z = 0.448$ (the key success factor of relevant departments have supported the operation) was affected and could predict the Dengue hemorrhagic fever prevention and control performance of the village health volunteers Lomsak district Phetchabun province at 20.1 percentage. ($R^2 = 0.201, p\text{-value} < 0.001$)

Keywords: organizational support, key success factors, the Dengue hemorrhagic fever prevention and control performance

บทนำ

จากการสำรวจสถานการณ์สาธารณสุขโลกขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization; WHO) พบว่า โรคไข้เลือดออกหรือไข้เดงกี (Dengue Virus) เกิดจากการติดเชื้อไวรัสเดงกี โดยมีผู้เสียชีวิตในแต่ละปีมีผู้ติดเชื้อจากไวรัสเดงกีมากถึง 390 ล้านคน และมีประชากรมากกว่า 40% ทั่วโลกที่มีความเสี่ยงจะติดเชื้อโรคดังกล่าว เป้าหมายการลดโรคและภัยสุขภาพระดับประเทศของกรมควบคุมโรค โดยลดอัตราป่วยโรคไข้เลือดออกลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ในปีงบประมาณ 2564 และ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ในปีงบประมาณ 2565 ของคำมัยรชฐานย้อนหลัง 5 ปี ในระยะที่ผ่านมาประเทศไทยมีสถานการณ์โรคไข้เลือดออกจากการเฝ้าระวังของกรมควบคุมโรค สถานการณ์โรคไข้

เลือดออกในปี 2563 พบผู้ป่วย 1,470 รายจาก 77 จังหวัด เสียชีวิต 1 ราย คิดเป็นอัตราส่วน 2.22 ต่อแสนประชากร อัตราส่วน เพศชายต่อเพศหญิง 1 : 0.87 จากข้อมูลการกระจายของผู้ป่วย พบว่า ผู้ป่วยมีการกระจายทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย โดยภูมิภาคที่พบอัตราป่วยต่อประชากรแสนคนสูงสุด คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมาคือ ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคใต้ตามลำดับ⁽¹⁾ แต่อัตราป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงสาธารณสุขจึงมีนโยบายในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในทุกพื้นที่ในการควบคุมและป้องกันโรคเพื่อลดความเสี่ยงและอัตราป่วยด้วยโรคไข้

เลือดออก พร้อมทั้งเป็นการสร้างความตระหนักให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกด้วยตนเองอีกวิธีหนึ่ง

การดำเนินงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีความสำคัญต่อระบบสุขภาพของชุมชนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก เนื่องจากปัญหาของโรคไข้เลือดออกเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ที่ต้องเน้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านซึ่งนับเป็นบุคลากรด้านสาธารณสุขที่สำคัญในการดำเนินงานในชุมชน ซึ่งการดำเนินงานนั้น ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านชีวภาพ 3) ด้านเคมี และ 4) ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี⁽²⁾

ในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีปัจจัยที่สนับสนุนการดำเนินงาน นั่นคือ การสนับสนุนจากองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งการสนับสนุนการดำเนินงานที่สำคัญ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านงบประมาณ 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ และ 4) ด้านการบริหารจัดการ⁽³⁾ นอกจากนี้ ปัจจัยแห่งความสำเร็จเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินการของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่จะสามารถช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรเกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ ซึ่งปัจจัยแห่งความสำเร็จ ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ผู้บริหารทุกระดับให้การสนับสนุนการดำเนินงาน 2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการสนับสนุนการดำเนินงาน 3) การลงมือปฏิบัติในพื้นที่ที่มีความพร้อมและสมัครใจในการมีส่วนร่วม 4) การสร้างความเข้าใจและกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ 5) การพัฒนาภาพลักษณ์ของชุมชนโดยการพัฒนาคุณภาพบริการ และ 6) การเชื่อมโยงระหว่างโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกับองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น⁽⁴⁾ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าทั้ง 2 ปัจจัยนี้จะทำให้การดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีประสิทธิภาพ จึงจะทำให้การดำเนินงานนั้นบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ ประสบผลสำเร็จและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

เขตสุขภาพที่ 2 ประกอบด้วย 5 จังหวัด ได้แก่ อุดรดิตถ์ ตาก สุโขทัย พิษณุโลก และเพชรบูรณ์ ซึ่งจากการรายงานสถานการณ์โรคไข้เลือดออก พบว่า จังหวัดเพชรบูรณ์พบการป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกอยู่ในลำดับที่ 1 ของเขตสุขภาพที่ 2 จากทั้งหมด 5 จังหวัด ซึ่งพบว่ามีอัตราป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก 613.33 ต่อแสนประชากร จังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย 11 อำเภอ ซึ่งสถานการณ์โรคไข้เลือดออกระดับจังหวัดเพชรบูรณ์มีอัตราการป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก 5 อันดับสูงสุด ดังนี้ 1. อำเภอบึงสามพันมีอัตราป่วย 2,967.03 ต่อแสนประชากร 2. อำเภอเมืองเพชรบูรณ์มีอัตราป่วย 940.96 ต่อแสนประชากร 3. อำเภอน้ำหนาวมีอัตราป่วย 566.04 ต่อแสนประชากร 4. อำเภอหล่มสักมีอัตราป่วย 545.65 ต่อแสนประชากร และ 5. อำเภอศรีเทพมีอัตราป่วย 484.95 ต่อแสนประชากร ซึ่งอำเภอหล่มสักเป็นอำเภอที่มีผู้ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกติด 1 ใน 5 อันดับของจังหวัดเพชรบูรณ์⁽¹⁾ ซึ่งพบจำนวนผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกของอำเภอหล่มสักในปี 2563 จำนวน 94 ราย ซึ่งการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของอำเภอหล่มสัก พบว่าบางชุมชนยังมีปัญหาด้านกายภาพ เช่น การจัดการขยะ การปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้สะอาด การเผาและฝังกลบแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ทำให้มีขยะและภาชนะที่เป็นแหล่งรองรับน้ำบริเวณรอบบ้าน ซึ่งเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย และพบว่าประชาชนและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านบางส่วนยังขาดความตระหนักในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ซึ่งทำให้การดำเนินงานควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านยังไม่สามารถควบคุมการแพร่ระบาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁽⁵⁾

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัย

จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาการสนับสนุนจากองค์การและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อจะได้นำผลการศึกษามาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ระดับการสนับสนุนจากองค์การ และระดับปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาการสนับสนุนจากองค์การและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

สมมติฐานการวิจัย

การสนับสนุนจากองค์การและปัจจัยแห่งความสำเร็จมีผลต่อการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษา การสนับสนุนจากองค์การและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัด

เพชรบูรณ์ จำนวน 3,202 คน⁽⁶⁾ ระหว่างวันที่ 1 มีนาคม 2564 ถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2565

วิธีการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามสำหรับข้อมูลเชิงปริมาณและแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ระยะเวลาในการศึกษาระหว่างวันที่ 1 มีนาคม 2564 – 28 กุมภาพันธ์ 2565

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ศึกษา คืออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 3,202 คน⁽⁶⁾

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

2.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเชิงปริมาณ คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 126 คน โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์การถดถอยพหุเชิงเส้น (Multiple Linear Regression Analysis)⁽⁷⁾ ดังนี้

$$\text{สูตร } N = \frac{\lambda (1 - R^2_{Y,A,B})}{(R^2_{Y,A,B} - R^2_{Y,A})} + w \dots\dots\dots (1)$$

$$\text{เมื่อ } \lambda = \lambda_L - \frac{1/v_L - 1/v}{1/v_L - 1/v_U} (\lambda_L - \lambda_U) \dots\dots\dots (2)$$

เมื่อกำหนดให้

$R^2_{Y,A,B}$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์การตัดล้นใจเชิงพหุสำหรับ Full Model ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้นำค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรจากการศึกษาการปฏิบัติงานป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตตำบลเชียงพิณ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี⁽⁸⁾ ซึ่งเป็นลักษณะงานที่คล้ายคลึงกันกับการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งได้ค่า $R^2_{Y,A,B} = 0.532$

จากการใช้สูตรในการคำนวณหาขนาดตัวอย่างได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 126 คน และสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างโดยแบ่งประชากรออกเป็นกลุ่ม

จำนวน 23 ตำบล และทำการเทียบสัดส่วนขนาดตัวอย่างต่อกลุ่มประชากรของจำนวนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านแต่ละตำบล ซึ่งเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอหล่มสัก จำนวน 126 คน

2.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อสนับสนุนการอธิบายข้อมูลเชิงปริมาณ โดยคัดเลือกจากบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลประสบการณ์ในการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งสามารถใช้โปรแกรมในการสัมภาษณ์ออนไลน์ได้ เช่น โทรศัพท์, Line, Google Meet, Zoom เป็นต้น ได้ดีที่สุด (Key Informants) จำนวน 12 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้ ผู้รับผิดชอบงานควบคุมโรคและป้องกันโรคติดต่อที่ปฏิบัติงานในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบูรณ์จำนวน 1 คน ผู้รับผิดชอบงานส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคที่ปฏิบัติงานในสำนักงานสาธารณสุขอำเภอหล่มสักจำนวน 1 คน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอหล่มสักที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออก รวมทั้งสิ้น 12 คน ซึ่งให้ความยินดีและร่วมมือในการสัมภาษณ์เชิงลึก

3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้มีทั้งหมด 2 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 ชุดแบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล มีคำถาม 8 ข้อ ส่วนที่ 2 การสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ มีคำถาม 20 ข้อ ส่วนที่ 3 ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ มีคำถาม 30 ข้อ ส่วนที่ 4 การดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ มีคำถาม 20 ข้อ โดยส่วนที่ 2 ถึง ส่วนที่ 4 ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีคำตอบให้เลือก

ตอบ 3 ระดับ⁽⁹⁾ โดยมีการแบ่งเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ มาก = 3 คะแนน ปานกลาง = 2 คะแนน และน้อย = 1 คะแนน และส่วนที่ 5 คำถามปลายเปิด โดยให้ผู้ตอบได้เสนอปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ มีคำถาม 3 ข้อ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้หลังจากนั้นผู้เชี่ยวชาญจะประเมินลงความเห็นค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อความถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) พบว่า ทุกข้อความมีดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.50 จากนั้นนำเครื่องมือผ่านการแก้ไข และปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try Out) กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 30 คน ได้ความเที่ยงของแบบสอบถาม (Reliability) ด้านการสนับสนุนจากองค์กรเท่ากับ 0.89 ด้านปัจจัยแห่งความสำเร็จ เท่ากับ 0.88 ด้านการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เท่ากับ 0.89 และค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งหมดเท่ากับ 0.95

ชุดที่ 2 แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview Guideline) สำหรับเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ มีทั้งหมด 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 การสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ส่วนที่ 2 ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ส่วนที่ 3 การดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ และส่วนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้หลังจากได้รับการรับรองจริยธรรม จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2565 เลขที่ HE 642258 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 21 - 28 กุมภาพันธ์ 2565 โดยใช้แบบสอบถามโดยนำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลในการทำวิจัยให้กับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบูรณ์และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอหล่มสัก ผู้วิจัยส่งมอบจำนวนรายชื่อกลุ่มตัวอย่างแต่ละตำบล โดยจ่ายแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 126 คน ให้ผู้รับผิดชอบงานสุขภาพภาคประชาชนและจิตอาสาแต่ละตำบลเป็นผู้ประสานงานกับกลุ่มตัวอย่างพร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย และนัดหมายวันเก็บแบบสอบถามกับผู้รับผิดชอบงานสุขภาพภาคประชาชนและจิตอาสาแต่ละตำบล

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด และสถิติอนุมาน ได้แก่ การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน โดยกำหนดนัยสำคัญในการทดสอบ = 0.05

6. การแปลผล

การแปลผลคะแนนระดับการสนับสนุนจากองค์การ ระดับปัจจัยแห่งความสำเร็จ และระดับการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยนำมาจัดระดับ 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง และน้อย ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยดังนี้⁽¹⁰⁾ ระดับมาก (2.34 - 3.00 คะแนน) ระดับปานกลาง (1.67 - 2.33 คะแนน) ระดับน้อย (1.00 - 1.66 คะแนน) สำหรับเกณฑ์การแบ่งระดับความสัมพันธ์จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)⁽¹¹⁾ มีค่าตั้งแต่ +1 ถึง -1 แบ่งระดับ ดังนี้ $r = 0$ หมายถึง ไม่มี

ความสัมพันธ์ (No Relationship) $r = \pm 0.01$ ถึง ± 0.30 หมายถึง มีความสัมพันธ์ต่ำ (Weak Relationship) $r = \pm 0.31$ ถึง ± 0.70 หมายถึง มีความสัมพันธ์ปานกลาง (Moderate Relationship) $r = \pm 0.71$ ถึง ± 0.99 หมายถึง มีความสัมพันธ์สูง (Strong Relationship) $r = \pm 1$ หมายถึง มีความสัมพันธ์โดยสมบูรณ์ (Perfect Relationship)

ผลการวิจัย

1. คุณลักษณะส่วนบุคคลของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

พบว่า เป็นเพศหญิง จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 82.5 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 38.1 โดยมีอายุเฉลี่ย 49.35 ปี (SD = 9.17 ปี) อายุต่ำสุด 24 ปี อายุสูงสุด 76 ปี มีสถานภาพสมรสคู่ จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 76.2 ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 55.5 ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 49.2 มีรายได้อยู่ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 46.7 โดยมีรายได้เฉลี่ย 6,969.05 บาท (SD = 5,268.71 บาท) มีค่ามัธยฐานเท่ากับ 6,000 บาท รายได้ต่ำสุด 500 บาท รายได้สูงสุด 35,000 บาท ระยะเวลาในการปฏิบัติงานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกมีค่ามัธยฐาน 10 ปี (ค่าต่ำที่สุด 1 ปี ค่าสูงที่สุด 40 ปี) เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 87.3 ส่วนใหญ่ได้รับการอบรมน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ครั้ง จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 90.0 จำนวนครั้งที่ได้รับการอบรมเฉลี่ย 2.73 ครั้ง (SD = 2.75 ครั้ง) จำนวนการอบรมต่ำสุด 1 ครั้ง สูงสุด 12 ครั้ง

2. ระดับการสนับสนุนจากองค์การกับการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.44 (SD = 0.43) ซึ่งเมื่อพิจารณาตามปัจจัย พบว่า การสนับสนุนจากองค์การด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ย สูงที่สุด อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.73 (SD = 0.38) รองลงมา คือ การสนับสนุนจากองค์การด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.54 (SD = 0.46) ส่วนด้านที่มีค่าน้อยที่สุด คือ การสนับสนุนจากองค์การ ด้านวัสดุอุปกรณ์ อยู่ในระดับปานกลางค่าเฉลี่ย 2.13 (SD = 0.64) รองลงมา คือ การสนับสนุนจากองค์การ ด้านงบประมาณ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.36 (SD = 0.62) ตามลำดับ

3. ระดับปัจจัยแห่งความสำเร็จกับการดำเนินงาน การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.55 (SD = 0.42) ซึ่งเมื่อพิจารณาตามปัจจัย พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านผู้บริหารทุกระดับให้การสนับสนุนมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.68 (SD = 0.46) รองลงมา คือ ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการพัฒนาภาพลักษณ์ของชุมชนโดยการพัฒนาคุณภาพ บริการ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.63 (SD = 0.43) ส่วน ด้านที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการสนับสนุนการดำเนินงาน อยู่ในระดับ มากค่าเฉลี่ย 2.38 (SD = 0.54) รองลงมา คือ ปัจจัย แห่งความสำเร็จด้านการลงมือปฏิบัติในพื้นที่ที่มีความ พร้อมและสมัครใจในการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.49 (SD = 0.51) ตามลำดับ

4. ระดับการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่าง อยู่ในระดับ ปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.24 (SD = 0.34) ซึ่งเมื่อพิจารณา ตามปัจจัย พบว่า การดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออก ด้านกายภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อยู่ในระดับ มาก ค่าเฉลี่ย 2.72 (SD = 0.39) รองลงมา คือ การดำเนิน งานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ด้านเคมี อยู่ใน ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.44 (SD = 0.51) ส่วนด้านที่มีค่าน้อยที่สุด คือ การดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้ เลือดออก ด้านชีวภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.84 (SD = 0.57) รองลงมา คือ การดำเนินงานป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก ด้านนวัตกรรมและ เทคโนโลยี อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.95 (SD = 0.51) ตามลำดับ

5. การสนับสนุนจากองค์การและปัจจัยแห่งความ สำเร็จที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานการป้องกันและ ควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

การสนับสนุนจากองค์การ พบว่า ในภาพรวมการ สนับสนุนจากองค์การมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับ การดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.372$, $p\text{-value} < 0.001$) และปัจจัยแห่งความสำเร็จ พบว่า ในภาพรวมปัจจัยแห่งความสำเร็จมีความสัมพันธ์ระดับ ปานกลางกับการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ ($r = 0.430$, $p\text{-value} < 0.001$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างการสนับสนุนจากองค์กรและปัจจัยแห่งความสำเร็จกับการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

การสนับสนุนจากองค์กรและปัจจัยแห่งความสำเร็จ	การดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (<i>r</i>)	p-value	แปลผลระดับความสัมพันธ์
การสนับสนุนจากองค์กร	0.372***	< 0.001	ปานกลาง
1. ด้านบุคลากร	0.198*	0.026	ต่ำ
2. ด้านงบประมาณ	0.283**	0.001	ต่ำ
3. ด้านวัสดุอุปกรณ์	0.365***	<0.001	ปานกลาง
4. ด้านการบริหารจัดการ	0.322***	<0.001	ปานกลาง
ปัจจัยแห่งความสำเร็จ	0.430***	<0.001	ปานกลาง
1. ด้านผู้บริหารทุกระดับให้การสนับสนุน	0.366***	<0.001	ปานกลาง
2. ด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการสนับสนุนการดำเนินงาน	0.448***	<0.001	ปานกลาง
3. ด้านการลงมือปฏิบัติในพื้นที่ที่มีความพร้อมและสมัครใจในการมีส่วนร่วม	0.348***	<0.001	ปานกลาง
4. ด้านการสร้างความเข้าใจและกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ	0.341***	<0.001	ปานกลาง
5. ด้านการพัฒนาภาพลักษณ์ของชุมชนโดยการพัฒนาคุณภาพบริการ	0.382***	<0.001	ปานกลาง
6. ด้านการเชื่อมโยงระหว่างโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	0.322***	<0.001	ปานกลาง

* ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05

** ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.01

*** ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติต่ำกว่า 0.001

6. การสนับสนุนจากองค์การและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ถูกเลือกเข้าสมการคือ ตัวแปร ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยตัวแปรที่ถูกเลือกเข้าในสมการ คือ ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการสนับสนุนการดำเนินงาน (p-value < 0.001) ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าตัวแปรอิสระ 1 ตัวแปร มีผลและสามารถพยากรณ์การดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ ร้อยละ 20.1

จากผลการศึกษา สมการถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรงซึ่งเป็นสมการทำนายในรูปคะแนนดิบ ดังนี้ $Y = 1.568 + (0.282)$ (ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการสนับสนุนการดำเนินงาน) สมการคะแนนมาตรฐาน $Z = 0.448$ (ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการสนับสนุนการดำเนินงาน) ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า เมื่อคะแนนของตัวแปรปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการสนับสนุนการดำเนินงาน เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้การดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ (Y) เพิ่มขึ้น 0.282 หน่วย โดยมีค่าคงที่ของสมการทำนาย 1.568 โดยตัวแปรอิสระ 1 ตัวแปร มีผลและสามารถพยากรณ์การดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ร้อยละ 20.1 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสถิติการวิเคราะห์หิวเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

ตัวแปร	B	Beta	t	p-value	R	R ²	R ² _{adj}	R ² change
1. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมี การสนับสนุนการดำเนินงาน	0.282	0.448	5.585	< 0.001	0.448	0.201	0.195	0.201
ค่าคงที่ 1.568, F = 31.192, p-value < 0.001, R = 0.448, R ² = 0.201, R ² _{adj} = 0.195								

7. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

โดยรวมข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งหมด 126 ฉบับ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้เสนอปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะทั้งหมด 55 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 43.65 สามารถสรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ส่วนใหญ่ คือ ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านผู้บริหารและหน่วยงานให้การสนับสนุน

ยังไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยเฉพาะวัสดุอุปกรณ์และงบประมาณในการสนับสนุนการดำเนินงาน ข้อเสนอแนะ พบว่า ผู้บริหารและหน่วยงานควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์และงบประมาณเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอย่างเหมาะสมและเพียงพอ และควรมีการสอบถามความคิดเห็นสำรวจความต้องการของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อให้ได้วัสดุอุปกรณ์

ตามความต้องการและใช้งานให้เกิดประโยชน์สูงสุด

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบประเด็นที่สำคัญดังนี้

1. การดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่เน้นไปทางการใช้สารเคมีในการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออก การใช้ชีวภาพและนวัตกรรมจากสมุนไพรตามท้องถิ่นถือเป็นสิ่งที่น่าสนใจในการดำเนินงานควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชน

2. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบูรณ์ สาธารณสุขอำเภอหล่มสัก และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลควรส่งเสริมและสนับสนุนให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้รับความรู้การอบรมข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขผู้รับผิดชอบงานเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

3. ผู้บริหารทุกระดับและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนสร้างแรงจูงใจให้กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยเพิ่มค่าตอบแทน สร้างขวัญกำลังใจ เพื่อให้การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. การดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านควรได้รับการนิเทศติดตามให้คำแนะนำจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ตามลำดับ

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Linear Regression Analysis) พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการสนับสนุนการดำเนินงาน ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ตัวแปรอิสระ 1 ตัวแปร สามารถ

พยากรณ์การดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ร้อยละ 20.1

ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการสนับสนุนการดำเนินงาน ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนให้การดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นไปด้วยความราบรื่น ประสบความสำเร็จ เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด เนื่องจากการดำเนินงานต้องอาศัยปัจจัยแห่งความสำเร็จ ซึ่งจะเกิดได้จากการร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนการดำเนินงานในทุกกิจกรรม ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า การสนับสนุนการดำเนินงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานมีผลต่อการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน⁽¹¹⁾ และผลการศึกษาในครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า ความสำเร็จในการปฏิบัติงานไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน⁽¹²⁾

การดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการทำงานโดยการร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ซึ่งอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นบุคคลสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานโรคไข้เลือดออก โดยมีมาตรการสำคัญ คือ การควบคุมโรคอย่างรวดเร็ว หากพบผู้ป่วย การกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย และลูกน้ำยุงลาย เพื่อลดจำนวนยุงลายที่เป็นพาหะนำโรค ถ้าปล่อยให้มีการแพร่ระบาดของโรคในฤดูกาลระบาดแล้วก็จะทำให้การควบคุมโรคทำได้ยากขึ้น ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า การมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนมีส่วนร่วม⁽¹³⁾ และการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน⁽¹²⁾ อยู่ในระดับปานกลาง และผลการศึกษาในครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับ

งานวิจัยซึ่งมีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า การดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก^(11,8) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบูรณ์ สาธารณสุขอำเภอหล่มสัก และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลควรส่งเสริมและสนับสนุนให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และศึกษาดูงานการดำเนินงานการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอื่นที่ใกล้เคียงอย่างต่อเนื่อง เพื่อเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทำให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. โรงพยาบาลชุมชนควรส่งเสริมและสนับสนุนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลด้านความรู้ ทักษะในการปฏิบัติงาน และวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง

3. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบูรณ์ควรมีการออกติดตามนิเทศให้คำแนะนำแก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการในการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกให้แก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมสนับสนุนจากโรงพยาบาลชุมชนในการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

2. ควรมีการศึกษาแนวทางแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแต่ละตำบล

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ บัวผัน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และสาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่สนับสนุนทุนการศึกษาเพื่อทำวิจัยในครั้งนี้ และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ที่ให้ความร่วมมือแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องที่ไม่ได้เอ่ยนามไว้ ณ ที่นี้ทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

1. กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. รายงานพยากรณ์โรคไข้เลือดออก ปี 2563 [อินเทอร์เน็ต]. 2563 [เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2564]. เข้าถึงได้จาก: <https://ddc.moph.go.th/thaivbd/>
2. นิพนธ์ ชินานนท์เวช และคณะ. คู่มือการจัดการโรคติดต่อที่มีมูลายเป็นพาหะสำหรับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.). นนทบุรี: สำนักโรคติดต่อฯ โดยแมลง; 2559.
3. ทงหล่อ เดชไทย. หลักการบริหารสาธารณสุข. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สามเจริญพาณิชย์; 2545.
4. ชูชัย ศุภวงศ์, สมศักดิ์ ชุณหรัศม์, ศุภกิจ ศิริลักษณ์, ลัดดา ตาการเลิศ, สุพัตรา ศรีวิมลชากร, เกษมเวช สุทรานนท์. คู่มือการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก; 2553.
5. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอหล่มสัก. สรุปผลการดำเนินงานควบคุมและป้องกันไข้เลือดออกปี 2563. เพชรบูรณ์: สำนักงานสาธารณสุขอำเภอหล่มสัก; 2563.
6. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอหล่มสัก. ทะเบียนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอำเภอหล่มสัก ปี 2564. เพชรบูรณ์: สำนักงานสาธารณสุขอำเภอหล่มสัก; 2564.
7. Cohen J. Statistical power analysis for the behavior sciences. 2nd ed. New York: McGraw-Hill; 1988.

8. ชวัลลักษณ์ คลังกลาง , ประจักษ์ บัวผัน. การปฏิบัติงานในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตตำบลเชียงพิณ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ 2561; 11(2): 533-49.
9. Best JW. Research in Education. 3rd ed. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall; 1977.
10. Kirk W. Elifson, Richard P. Runyon, Audrey Haber. A Fundamentals of social statistics. 2nd ed. New York: McGraw-Hill; 1990.
11. ลักษณ์ ชื่นบาล, ประจักษ์ บัวผัน, สุรัชย์ พิมหา. คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา) 2564; 21(3): 211-21.
12. จิราภรณ์ สีดาพล.แรงจูงใจที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลนาทอง อำเภอเขียงฮิน จังหวัดมหาสารคาม [วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต]. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2557.
13. สมศักดิ์ เลาหิชาติชัย. การมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอวังน้อยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารเวชศาสตร์ป้องกันแห่งประเทศไทย. 2557; 4(2): 143-50